

הנה לא ינום ולא ישן השומר...

הרב משה אחיאל שליט"א

סיפר לי מנחם א. מתל אביב: היה זה לפני כשנתיים, חזרתי לביתי שבצפון תל אביב – אחר יום עבודה ושעת לימוד, עליה אני מקפיד מידי יום בכולל 'פתח הדביר' שבבני ברק. אכלתי ארוחת ערב, ישבתי קצת עם המשפחה ועליתי לישון כמו בכל ערב רגיל.

והנה, לאחר כמה שעות שינה, אני חולם חלום מפחיד שמצליח להעיר אותי לחלוטין מהשינה. יצוין שאיני טיפוס שחולם חלומות ובטח לא מתרגש מהם, ובדרך כלל אני ישן שינה רצופה וסדירה, אלא שדווקא באותו לילה, הצליח החלום להפסיק לי את השינה לחלוטין.

אני מבין שזה היה רק חלום ומנסה לחזור לישון. אלא שבאותם רגעים, אני מרגיש לחץ חזק ביותר באזור הלב. היתה זו הרגשה כאילו לוקחים מלקחיים ומנסים לכווץ לי את הלב בכל הכוח וללא הפסקה. לא התרגשתי מכך כלל, מפני שידעתי כי כמעט כל אדם מרגיש לפעמים רחוקות תחושות דומות בגוף. הנחתי את הראש על הכרית כשאני מנסה להירדם שוב, אך הכאב והלחץ באזור הלב לא הפסיקו.

"השעה היתה 1:00 בלילה, כשכולם בבית ישנים, ואינני יודע האם להתייחס להרגשה הזו או לא. אני אדם שלא לוקח דברים קשה בדרך כלל, אך אל תשאלו אותי למה, הפעם הרגשתי כי אם ה' העיר אותי פתאום ככה באמצע הלילה מחלום – דבר שלא קורה כמעט בכלל, כנראה יש פה משהו משמים. לא חשבתי פעמיים, ירדתי לרכבי והחלתי בדהירה אל בית החולים 'איכילוב', כשאני לא עוצר ברמזור אדום, אלא נוסע במהירות אל בית החולים, כשהלחץ החזק בלב לא פוסק. הכבישים היו כמעט ריקים ואני לא עוצר כלל ונוסע ללא הפסקה, מפני שאיני יודע מה קורה איתי...."

"לאחר כחצי שעה של נסיעה, הגעתי עם הרכב עד דלת הכניסה של בית החולים 'איכילוב', יצאתי מהרכב אפילו בלי לסגור אותו, וברגע שדרכתי על מפתן הכניסה של הבית החולים, פשוט התמוטטתי ונפלתי במקום...."

באותו רגע, צוות שלם של הצלה רץ לעברי והחל לבדוק את מצבי ולערוך בי טיפול, ולאחר בדיקה קצרה גילו הרופאים כי אחד הצינורות המתחבר אל הלב אטום לגמרי, וכי בעוד רגעים ספורים עתיד אני לסיים את חיי, חלילה. מיד הובהלתי לחדר ניתוח במחלקת טיפול נמרץ, שם גילו כי אטימה שלימה של שומן חסמה את מעבר הדם אל הלב, בעקבות הצטברות שומנים, עישון וכדומה שסתמו את מעבר הדם ללב. פתחו לי את הסתימה, כשהם מגדירים זאת כנס רפואי...."

ומה הפלא היותר גדול? הרופאים מגלים כי עברתי התקף לב בשעת השינה, והיה זה התקף כזה שלא ניתן לחוש אותו או לדעת על קיומו... "איך ידעת לקום באמצע השינה, בשעת התפרצות התקף הלב ולרוץ אל בית החולים?", שאלו הרופאים בהלם, "דע לך כי אם היית ממשיך בשינה כרגיל, לאחר כחצי שעה היית כבר מת, ובבוקר היתה צריכה להיות הלוויה – ר"ל, אם כך, כיצד התעוררת וידעת להגיע הנה?"

רועד ונרגש כולי, סיפרתי להם את יד ה' והשגחתו הפלאית אשר העיר אותי בפתע פתאום מתוך חלום מפחיד, למרות שאין זו דרכי להתעורר מחלומות, ולמרות שרציתי לחזור לישון, האמנתי שאם ה' העיר אותי באופן מוזר, ואני חש לפתע בכאב, עליי לרוץ הנה.

כשאני נזכר בכך אני רועד כולי – חשבו לרגע, כמה ריחם עליי ה' שהעיר אותי מהשינה בזמן ולא יותר מאוחר, ואף יותר מכך, כיצד נתן לי את הרעיון לנסוע בטיסה וללא הפסקה. אני רועד רק מלחשוב מה היה קורה אם הייתי מתעלף כמה דקות לפני זה, כשנסעתי בכבישים המהירים – הלא היה זה נגמר בטרגדיה נוראית עוד יותר... ה' יתברך הרחמן והטוב, נתן לי לתפקד

צבא

מזלא טבא וגדא יאה

קמיה

הרב דוד צבי אייזנבך

שליט"א

מרחיב גבולות האמונה

באחיסמך, רחובות ומ. עילית

לרגל הולדת הבת

שתזכו לגדלה מתוך נחת

אושר ועושר, בריאות

ושמחה אמיתית

לתורה, לחופה ולמעשים טובים

מתוך הרחבה

בגשמיות וברוחניות

אמן, כן יהי רצון.

לעילוי נשמת

הרב אלטר אהרן יצחק

הרשקוביץ זצ"ל

י"ז בטבת תשע"ו

עלות העלוין לשבת

220 ₪ בלבד

בנק דיסקונט סניף 56

השבון 61135

אסמכתא למייל:

Shuly3910@gmail.com

הפצה: אלעד, חדרה, נתניה,
בני ברק, פתח תקווה, רחובות,
מודיעין עילית ואחיסמך

ולחיות עד לרגע ולשניה בו הונחה כף רגלי על מפתן בית החולים, שם נסתם המעבר אל הלב לחלוטין, ושם מיד קרסתי ונפלתי. כמה גדול ה' טוב, וכמה יש להודות על כל רגע בו זכינו להיות בניו של הבורא אשר יש עלינו דבר נפלא הנקרא - 'השגחה פרטית' אף בשעת השנייה.

הבל שנמשיך לגור במרתף...

הגאון רבי אורי ויסבלום שליט"א

הרמב"ם, בשני הפרקים הראשונים בהלכות יסודי התורה מדבר על מציאות ה' ויחודו, מציאותו למעלה מהזמן והמקום, למעלה מכל מקרי הגוף, וכן על עולם הנבראים - דומם, צומח וחי ומדבר, הכוכבים והגלגלים ועולם המלאכים, כולם נמצאים מכח אמתת המצאו יתברך. מסיים הרמב"ם "דברים אלו שאמרנו בענין זה, בשני פרקים אלה, כמו טיפה מן הים ממה שצריך לבאר בענין זה. וביאור כל העיקרים שבשני פרקים אלו הוא הנקרא מעשה מרכבה. צו חכמים הראשונים שלא לדרוש בדברים אלו אלא לאיש אחד בלבד, והוא שיהיה חכם ומבין מדעתו (ופירש רש"י במסכת חגיגה, שממש מקור דברי הרמב"ם "שלא יצטרך לשאול לרב כשיסתפק), ואחר כך מוסרים לו ראשי הפרקים ומודיעים אותו שמץ מן הדבר, והוא מבין מדעתו וידע סוף הדבר ועומקו".

ואמנם, תנאים פחדו ללמוד מעשה מרכבה, אבל אותם שזכו לעסוק במעשה מרכבה, זכו לתופעות על טבעיות, כפי שחז"ל מספרים על ר' אלעזר בן ערך שדרש במעשה מרכבה לפני ר' יוחנן בן זכאי "וירדה אש מן השמים וסיבבה כל האילנות שבשדה, פתחו כל האילנות כולן ואמרו שירה וכו', נענה מלאך מן האש ואמר: הן הן מעשה מרכבה, עמד רבי יוחנן בן זכאי ונשקו על ראשו ואמר: ברוך ה' אלקי ישראל שנתן בן לאברהם אבינו שיועד להבין ולחקור במעשה מרכבה וכו', וכשנאמרו הדברים לפני ר' יהושע... פתח ר' יהושע ודרש במעשה מרכבה. ואותו היום תקופת תמוז היה, נתקשרו שמים בעבים ונראה כמין קשת בענן והיו מלאכי השרת מתקבצים ובאין לשמוע" וכו'. ועוד בכמה מקומות בש"ס ובמדרש. עיי"ש.

והנה חז"ל אמרו (ברכות כא), שכאשר אדם שומע ציבור העונים "אמן יהא שמיה רבא מברך" - "אפילו עוסק במעשה מרכבה פוסק, כדי לענות עם הצבור, א"כ מה היא עניינת שבח זה!?"

אומרים חז"ל: "בשעה שישאל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונים יהא שמו הגדול מבורך הקב"ה מנענע ראשו ואומר: אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך, מה לו לאב שהגלה את בניו ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אברהם".

הטור ביאר את המלים "יתגדל ויתקדש שמיה רבא": יש מפרשים: שם י-ה רבא, שאנו מתפללין על שם י-ה שאינו שלם (השם השלם הוא שם הוי"ה) שיתגדל ויתקדש כשיחזור להיות שלם, והיינו לעת הגאולה שינקום מעמלק, שנשבע שלא יה' השם שלם עד שינקום ממנו, דכתיב כי יד על כס י-ה, שאין הכסא שלם ואין השם שלם עד שינקום ממנו, ואז יהיה השם שלם וגם הכסא.

פירוש זה הובא בתוס' בשם המחזור ויטרי, אלא שתוספות מדבר על מה שהציבור עונים "יהא שמיה שמיה רבא מברך", ופירש המחזור ויטרי "שאנו מתפללין שיהא שמו גדול ושלם, ומבורך לעלם - הוי תפילה אחרת, כלומר מבורך לעולם הבא", ותוס'

ואף בשעת הנסיעה. ה' יתברך לא עוזב אף יהודי גם שנראה לו שהכל חשוך ומעורפל, כי גם בתוך האפילה - שם נמצא ה' יתברך, אשר כל מה שהוא עושה לנו, הוא אך ורק לטובה! וכל אשר נותר לנו הוא רק לסמוך עליו ולהודות לו על כל הניסים שעושה הוא עמנו מידי יום ביומו.

הקשו עליו וזה לא נראה, מזה שנאמר כאן יהא שמיה הגדול מבורך משמע שתפילה אחת היא ואינו רוצה לומר שיהא שמו גדול ושלם אלא יהא שמו הגדול - מבורך".

עד כמה עוצמתו של שבח זה, רואים מדברי חז"ל בגמרא במסכת שבת [ק"ט] "אמר ר' יהושע בן לוי: כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך (גם מלשון זה משמע כפירוש התוספות ולא כדברי המחזור ויטרי) בכל כוחו קורעין לן גזר דינו, ופירש רש"י בכל כוונתו, וכך פירשו תוס' ועוד הביאו בשם הפסיקתא לגבי מעשה של ר' ישמעאל בן אלישע שאמר שם: כשישראל נכנסים לבתי כנסיות ואומרים יהא שמיה רבא מברך בקול רם - מבטלים גזרות קשות, רבינו יונה כתב בכל כוחו - בכל כח כוונתו, ומפני שיש בני אדם שאין הכוונה שלהם מתעוררת אלא ע"י הכח, אמר בכל כוחו", והאבודרהם כתב "שלא יחשוב בדבר אחר, אלא שיהיה כל כח שבגופו עמו!"

למה זוכה אותו אדם? שקורעים לו גזר דינו". מבאר המהר"ל ידע כי 'אמן יהא שמיה רבא' בפרט מבטל הגזרה". מדוע? מפני שאמן יהא שמיה רבא הוא 'דבר שהוא למעלה מן הגזירה', כי שבח זה מגיע למעלה מן העולם, כמו שאמר לעלם ולעלמי עלמאי, הרי כי שבח זה מגיע עד ג' עולמות ושם בודאי ביטול הגזרות.

"אף שנגזר לו גזר דין של שבעים שנה, כי שבעים שנה הוא מצד גזירת עולם הזה, שכל חיי האדם אינם יותר משבעים שנה, וכאילו אמר: אף אם נגזר גזירה על האדם מצד עולם הזה, שאין לאדם שום זכות מצד עולם הזה, עם כל זה (למרות שאין לו שום זכות) כאשר אמר אמן יהא שמיה רבא מבטל הגזרה של שבעים שנה, מפני שהשבח הזה הוא למעלה מן העולם הזה.

ומה שצריך לומר שבח זה בכל כוחו, פירש המהרי"ל כי כאשר האדם מתגבר נפשו על גופו קורעים לו גזר דין של שבעים שנה, כי הגוף עומד שבעים שנה, וכמו שהוא קורע גופו ועונה אמן בכל כוחו, כך קורעים לו גזר דין שבעים שנה וכו'.

שעריו של העולם הרוחני - גן עדן - נעולים בפני העולם הגשמי, וכדי להתעלות מעל העולם הגשמי ולהתדבק בעולם הרוחני מוכרח אדם לאמץ כל כוחו ולהתדבק בו יתברך בכח האמונה, שכל הרוחות שבעולם לא יזיזו אותו מאמונתו - אז נפתחים בפניו שערי גן עדן (עיין "נתיב האמונה", פ"א), ואת זה אפשר לעשות רק ע"י אמן יהא שמיה רבא.

כדי לעסוק במעשה מרכבה צריך אדם להיות יחיד בדורו (מהרש"א) וכן עוד מעלות גבוהות שכתבנו למעלה, והנה, באמצע שעוסק בסתרי תורה, במעשה מרכבה, שומע הוא ציבור עונים אמן יהא שמיה רבא - עליו להפסיק מיד ולענות עמהם! מכאן, שאמן יהא שמיה רבא הוא שבח מעולם כל כך עליון שחשיבותו עולה על אותם עולמות שנוגע בהם מעשה מרכבה!

והדבר מפליא, שהרי הגמרא בברכות דנה בלכות אמן יהא שמיה רבא, ובמסקנת הגמרא היא טוענת שאם אדם נמצא באמצע תפילת שמונה עשרה "אפילו לאמן יהא שמיה רבא אינו פוסק", אם כך אנו צריכים עכשיו להבין מהי "תפילת שמונה

עשרה"!!? חז"ל אומרים (יבמות קה): "המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה" ומפרש רבינו יונה (ריש פ"ח דברכות) כלומר שיחשוב בלבו כאילו עומד בשמים", שינסה לצייר לעצמו כאילו התרומם בבת אחת מעל פני האדמה, ומגבהי מרומים משקיף הוא לעבר העולם שעל פני האדמה, כשאדם משקיף משם לעבר האדמה - משתנים הממדים של כל העיניים שהי' קשור בהם.

אם ינסה להתרומם מעל הטרדות שממלאות אותו, אם יצייר בליבו כאילו באה רוח סערה והגביהה אותו מעל כדור הארץ, מעל הגלים הסוערים של טרדות ומחשבות ותשוקות - אל השמים, מקום בו אין הנאות, אין תענוגי גוף איך קפידות של בין אדם לחבירו, אין קנאה על המגבלות הרוחניות והגשמיות שלו לעומת חבירו, אין שנאה ואין תחרות - כאילו לא קיימים בעולם רק הבורא עולם והוא, והבורא יתברך מאזין לו ומקשיב לדבריו, כאשר ידבר איש אל רעהו ורעהו שומע מקשיב אליו, וממצב זה משקיף לעבר עיני העולם הזה, ירגיש שהכל התגמד וקיבל מימד קטנוני. דבר זה נרמז בלשונו של רבינו יונה בהמשך "ויסיר מלבו כל תענוגי העולם הזה וכל הנאות הגוף, כענין שאמרו הקדמונים כשתרצה לכוון - פשוט גופך מעל נשמתך. אם רצונך לכוון, לא תוכל להשאר בגוף ומתוך הגוף להלחם בכוחות הגוף, אלא עליך להתעלות מעליך להתנתק מרצונותיך - ואז תוכל לכוון.

בזמן שאדם מתפלל תפילת שמונה עשרה, אומרים חז"ל (סנהדרין כב.) "המתפלל צריך שיראה עצמו כאילו שכינה כנגדו". אנו מבינים שזו בחינה של "כאילו" שרק גדולי עולם זוכים לה. והנה בספר דרך חיים" הביא מהזוהר הקדוש (פר' ואתחנן, דף ר"ס), שהמתפלל שמונה עשרה צריך לכסות עיניו, כדי שלא יסתכל בשכינה. ומי שפוקח עיניו אז, לא יזכה לאור השכינה בשעת יציאת נשמתו. שואל הזוהר הקדוש: "ואיך יכול להסתכל בשכינה, הלא הוא יודע שבוודאי השכינה קיימת לפניו". היה ברור לזוהר הקדוש, שבשעה שיהודי עומד בתפלת שמונה עשרה ומוציא את מילות התפילה מפיו - זה מעשה שמכריח כביכול את בוא השכינה. אלא שההסתר בלבנו הוא כל כך עצום שאיננו חשים בכך כלל, אבל לחז"ל היה ברור שתפלת שמונה עשרה היא מפתח פלאים רוחני, הפותח שערים ומוריד שכינה לארץ. מעתה, העומד בתפילה, הרי הוא נמצא לבדו עם בורא העולם ומשוחח עמו, היש גבהות גדולה מזו? ממילא אסור לו להתנתק אפילו לדבר כה נעלה כמו עניית "אמן יהא שמיה רבא".

לא לחינם התבטאו חז"ל שתפילה היא מהדברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם (ברכות ו). תפילה יכולה להעלות אותנו לגבהי מרומים, וחבל שנמשיך לגור במרתף...

ואהבת לרעך, כמוך!

הגאון רבי שמעון ועקנין שליט"א

במסכת אבות פרק ד' משנה א' כתוב "איזהו חכם הלומד מכל אדם", אומר אור שבעת הימים רבנו ישראל הבעל שם טוב זיע"א: שהוא כמשל המסתכל במראה, זאת אומרת כמו שאדם מסתכל במראה ורואה מה לא כהוגן בגופו או בלבבו או עליו ואז הוא מסדר את עצמו, כך המסתכל בזולת ורואה בו חסרונות, אין אלו חסרונות חברו אלא חסרונותיו הוא, כי הזולת הוא כמו מראה, משמייס הראו לו

חסרונות אלו בזולת כדי ללמוד מה עליו לתקן בעצמו ולא מה עליו לתקן בחברו.

ועל זה המליץ הרב הקדוש רבנו יעקב יוסף מפולנאה זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן, הוא היה תלמידו המובהק של הבעל שם טוב הקדוש, יש לו ספר שנקרא תולדות יעקב יוסף ושם הוא אומר על הפסוק "אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן" [שיר השירים] - אם לא ברורה לך דרגתך הרוחנית, והרי האדם אינו עומד על חסרונותיו, העצה היא לבחון זאת על ידי הסתכלות על עם ישראל צאן מרעיתו של הקדוש-ברוך-הוא ולפי ההסתכלות על אחרים אתה יודע את המצב הרוחני שלך אם אתה מסתכל על הזולת בצדקו אז אתה צדיק ואם אתה מסתכל על הזולת בשלילה, אז השלילה הזו היא שלך ואת זה עליך לתקן בעצמך.

והנה, אחד הפסוקים בספר השלישי אומר "הוכח תוכיח את עמיתך", עכשיו, קיום המצוה הזו כרוך בראייה של החיסרון בזולת כי אחרת איך תוכיח אותו?! אבל מה אמר לנו הבעל שם טוב הקדוש, שכל ראיית חיסרון בזולת היא פסולה לגמרי וגם מה שאתה רואה בו זה לא אצלו זה אצלך, אם כן איך יתכן שמעניין של פסול ופגם אתה עושה פה מצוות עשה מן התורה "הוכח תוכיח את עמיתך", אלא אומרים: אם אנחנו נסתכל טוב בסדר הפסוקים, אז נראה שלפני הפסוק "הוכח תוכיח את עמיתך" כתוב "לא תשנא את אחיך בלבבך" ואחריו מופיע "ואהבת לרעך כמוך", מכאן אנו לומדים שכשאתה רואה את הזולת עושה מעשה שאינו ראוי ולא מתעוררת אצלך הרגשה של שנאה כלפיו אלא אדרבה אתה מרגיש כלפיו אהבה וחמלה ודווקא בגלל זה אתה מצטער לראות אותו עושה את המעשה שהוא לא ראוי לו או שאינו במדרגתו ואתה רוצה להוכיח אותו כדי שהוא יתקן את זה וישיג שלמות, אז אתה בא ומוכיח אותו, וכל זה רק אתה נמצא במדרגה כזו שאין לך עליו בלבך כלום, כי רק אז התוכחה שלך תתקבל בלבו ותפעל בצורה הרצויה מכיוון שהיא יוצאת מלב אוהב ודואג והזולת מרגיש את האנרגיות החיוביות שלך אליו ולמרות שאתה מעיר לו, אתה בעצם מאיר.

אם כך, תוכחה מסוג זה היא דומה לתוכחה כמו שאנחנו כהורים אומרים לילדים, שהרי אבא שדואג לבן שלו ואוהב אותו, רואה שהוא נוהג שלא כשורה אז הוא אומר לו את המשפט הנכון שיחזיר אותו למסלול ואין בוא אומר זאת חלילה מתוך שנאה חס ושלום, אלא כל כוונתו היא להוכיח אותו או להעמיד אותו על הדרך הראויה והנכונה כדי שהוא באמת יעלה ויגדל ויהיה אדם עם דרך ארץ, וכיון שהתוכחה באה מתוך אהבה, חן וחסד לכן היא מתקבלת.

כן היא התוכחה של הקב"ה לעם ישראל, "כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בן ירצה", המשנה בפרקי אבות [פרק ב משנה ט] שואלת "איזהו דרך טובה שיבור [שיבחר] לו האדם", רבי יהושע אומר: חבר טוב. מסביר רבינו עובדיה מברטנורא: מדוע חבר טוב דווקא, משום שחבר טוב, היינו מי שמוכיחו שרואה אותו עושה מעשה שאינו הגון ומחזיר אותו לדרך הישר, כך בשעה שאתה רואה את הזולת עושה מעשה רע וכיוצא בו ובתוך הלב שלך אתה מתמלא רגשות של כעס, שנאה וסלידה דע נאמנה שבאותו רגע אתה לא שייך למצווה של "הוכח תוכיח את עמיתך" שאם אתה תוכיח אותו על מעשיו, הדברים שלך לא יעשו בו שום רושם ולא

יפעלו בו מאומה כי הזולת מרגיש מתוך דברי התוכחה את השנאה העצורה בלבך כלפיו ובוודאי הם לא יתקבלו.

לפי היסוד הזה נמצא, שבאמת אין שום סתירה בין הברטנורא לבעל שם טוב, לגבי "הוכח תוכיח את עמיתך", כי התורה עוסקת רק במי שמסתכל על הזולת בעין טובה, באהבה, בחן ובחסד ואפילו בזמן שהוא רואה אותו חוטא אבל מתוך אהבה הוא רוצה לזכות אותו ולהאיר לו כדי שהוא יעלה על דרך המלך, על כזו ראיית האחר התורה מדברת ורק בכזו ראייה אין שום פגם ושום פסול, ועל זה דיבר הבעל שם טוב הקדוש באופן כזה שיקיים מצוות "הוכח תוכיח" ומה שאומר הבעל שם טוב שראיית החסרון בזולת היא פגם ופסול ומעידה על פגמיו וחסרונותיו העצמיים של המסתכל, זה באדם שהוא רואה את הזולת חוטא וליבו מתמלא שנאה וסלידה כלפיו, אז במצב שכזה לא שייך הוכח תוכיח את עמיתך וגם כאשר בא אדם להוכיח את זולתו, עליו לזכור ולהיזהר ביותר שלא להוכיח אותו בפני בני אדם כדי שלא ילבין את פניו ושלא יבייש אותו, שהרי התורה אמרה בעצמה "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא", מסביר רש"י: "ולא תשא עליו חטא" - לא תלבין את פניו, זאת ועוד שאדם מוכיח את חברו צריך להוכיחו בינו לבין עצמו.

אומר הרמב"ם בהלכות דעות פרק ו': הרואה את חברו שחטא או שהלך בדרך לא טובה, מצווה להחזירו למוטב ולהודיעו שהוא חוטא במעשים רעים, שנאמר "הוכח תוכיח את עמיתך", והמוכיח את חברו בין בדברים שבינו לבינו, זאת אומרת בין אדם לחברו ובין בדברים שבינו לבין המקום, אומר הרמב"ם צריך להוכיחו א. בינו לבין עצמו. ב. וידבר לו בנחת ובלשון רכה ואומר לו שאינו אומר לו אלא לטובתו להביאו לחיי העולם הבא וכו'. ג. לא ידבר איתו קשות עד שיחלימונו שנאמר "ולא תשא עליו חטא" וכו אמרו חכמים יכול אתה מוכיחו ופניו משתנות תלמוד לומר "לא תשא עליו חטא" מכאן שאסור לאדם להחלים את ישראל וכל שכן ברבים. לומד מכאן הגאון רבי יורם מיכאל אברג'ל זצוק"ל: צא ולמד מהקב"ה הנביא והאהרן הכהן על כך שהם דיברו לשון הרע על משה רבינו, אז פותח הקב"ה את דבריו בלשון רכה ואומר להם "שמעו נא דברי", מסביר רש"י אין נא אלא לשון בקשה, הקב"ה אף על פי שחרה בם אף ה', מכל מקום כשהוא פנה אליהם, פנה אליהם בלשון בקשה, דיבר איתם בנחת, כי אם היה מדבר איתם בכעס לא היו הדברים נשמעים, אם כך יעשה האדם קל וחומר בן בנו של קל וחומר, אם מלך מלכי המלכים כך, ודאי שאתה תדבר עם בשר ודם לבשר ודם דברים בנחת.

ועוד, לא יהיה נכון להוכיח את הזולת בשעת המעשה, אלא רצוי להמתין עד שתהיה רוחו טובה עליו כדי שהלב שלו יהיה פתוח לשמוע את התוכחה, כלומר ברגע הנכון, כן הדבר הוא כשמוכיח את ילדיו, לדבר עם הילדים בזמן רגוע ונח ולא יוכיח אותם בכעס ולא בפני אנשים ולא ילבין את פניהם וכו' כי זה לא יתקבל, והתוכחה תהיה בלשון רכה ונעימה ולשון רכה תשבור גרם, כמו שאמר רבי אלימלך מליז'ענסק זכותו תגן עלינו: 'אדם הרוצה להוכיח בני אדם, צריך להיות קדוש וטהור בכל בחינותיו [- כלומר: בנפש רוח ונשמה] טהור בגופו וטהור בנשמתו ואז יוכל לקיים הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא, ואם אינו כך, בלתי

אפשרי שתוכחתו תעלה כהוגן אלא רק הצדיק השלם ראוי לו והגון לו להוכיח'.

ואכן רבי עקיבא אמר תמה אני אם יש בדור הזה מי שיכול להוכיח, ואם רבי עקיבא אמר זאת בדורו אז מה אנחנו נאמר, לכן האדם צריך להתחזק במצווה הזאת של "לא תשנא את אחיך בלבבך" וב"ואהבת לרעך כמוך", ואז אם יש לו באמת אהבה, חן וחסד ואז הוא רואה איזו נקודה לא ראויה בזולתו, שיאמר הכל בעדינות, בנחת ושמחה בלשון רכה וככה הוא יוכל באמת להשפיע.

ומהו הסוד של "ואהבת לרעך כמוך", כמוך! כמו שאתה אוהב את עצמך, אף על פי שאתה מודע היטב לחסרונות שיש בך ואתה יודע באמת את המידות הרעות שיש בך ועליך לתקן אבל "על כל פשעים תכסה אהבה", אהבתו של אדם לעצמו היא גדולה, כך אתה מחויב לאהוב כל אחד מישראל, אף על פי שיש בו חסרונות ומידות רעות, שהרי סוף סוף הוא בן של הקב"ה [כדברי ר' מאיר הנס: שאף על פי שחטא, עדיין נקרא בנו של הקב"ה], ולא די שהוא נקרא בן, הוא נקרא בן טוב ואהוב, כמו שנאמר "והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי".

יהי רצון שבאמת נזכה לראות מעלת ומידת ושמחת כל אחד בחברו, והקב"ה בעזרת ה' יראה את האהבה והאחדות הזאת בתוכנו וזה יעזור ויסייע ויצליח לכל אחד ולכל אחת בכל הענינים, ויזכה לראות ולרוות נחת ושפע של נחת רוח מכל יוצאי חלצנו לחיים טובים ולשלום.

האמונה והשפע - הקשר
הרב אהרן לוי שליטי"א

"וכי תאמרו מה נאכל". שואל רבינו אלימלך מליז'נסק ע"ה מדוע שינתה התורה ממנהגה והציגה את השאלה "מה נאכל" שכן היתה יכולה להסתפק כדרכה בתשובה בלבד ומתוכה ניתן היה להבין את השאלה? מספיק היה לומר 'וציויתי את ברכתי' וממילא לא יקשה שום אדם לומר מה נאכל? ונראה שהשי"ת כשברא את העולם השפיע מטובו צינורות מושכים שפע לצרכי בני אדם ודרך השפע שלא להפסיק כלל אלא כשהאדם נופל ממדרגתו ואין לו בטחון בבורא המשגיח, הזן ומפרנס בריות בלי הפסק כלל וע"י מחשבותיו שאינם טהורות נופל כח פמליה של מעלה ר"ל ואז נפסק השפע חלילה וצריך השי"ת לצוות מחדש השפע שתלך כמו מתחילת הבריאה וזה הוא: 'וכי תאמרו מה נאכל...' וגו', שהתורה מלמדת לאדם דרכי השם שיהיה שלם בבטחונו על אלוקיו ולא יאמר כלל 'מה יאכל', כי כאשר חלילה יפול מן הבטחון לחשוב מה יאכל, הוא עושה פגם חלילה בשפע ומטריח כביכול את הקב"ה לצוות מחדש, וכי תאמרו - כאשר תאמרו כך, ואז תטריחו אותי - 'וציויתי את ברכתי...' אלא לא תתנהגו כך, ותבטחו בה' בכל לבבכם, ואז תלך השפע בלי הפסק כלל, תמיד לא יחסר כל בה'.

מדבריו הקדושים אנו למדים כי ישנו קשר ישיר בין מדרגת אמונתו ובטחונו של האדם בבוראו לבין השפע הגשמי בדמות הפרנסה. שאלות האמונה והביטחון יש בהן כדי להמעיט את השפע ולצמצמו עד כדי הפסקתו המוחלטת אלא שזכות שמירת השמיטה גורמת לחידוש הברכה בבחינת "וציויתי את ברכתי". מכאן שמעשי האדם ומחשבותיו יש בהם כדי להשפיע השפעה מכרעת על רווחתו החומרית של האדם ועל פרנסתו.